

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת וישב תשע"ג שנה ב' גליון 70

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: חנוכה גילוי הנישואין בין הקב"ה לעם ישראל

ישראל, ומה שהשליך להם ספר כריתות היה רק בכדי לאיים עליהם בכדי שישובו למוטב. יעו"ש.

לפי זה יש לומר, כי האור הגנוז שנגנו לצדיקים לעתיד לבוא, הוא בחינת האור שיש בליל שבת על ידי הדלקת נרות, שענינו "שלום בית", היינו אין כוונת האור להאיר לבחוך, אלא להאיר בתוך הבית פנימה. אף האור הגנוז, אשר יש בו דבר והיפוכו, מחד ענין גילוי האור ומצד שני הסתר וכיסוי, כי ענינו להאיר בין קוב"ה לכנסת ישראל.

זו הסיבה גם שמאמר זה נאמר בלחישה, כיון שרומז על הקשר בין איש לאשה, ובמאמר האיש לאשה מצינו את ענין ה"לחישה", וכמאמר הגמרא (בבא מציעא נט.): "איתתך גוצא גחין ותלחוש לה".

ובספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש כסלו טבת סוף מאמר א') מביא בשם בעל הרוקח כי אור נרות החנוכה הוא כנגד האור הגנוז: "אור המנורה אשר בחודש הזה היה מבחינת אור הגנוז שנגנו בתורה... וע"כ נתקנו ל"ו נרות כנגד ל"ו "אור" ו"נר" ו"מאורות" שנזכרו בתורה, והוא רמזות אור הגנוז ששמש ל"ו שעות לאדם הראשון ואח"כ נגנו ונתכסה בתורה". ומוסיף הבני יששכר: "ולדעתי על כן שם החודש שהאיר בו הארה מן האור הגנוז ומכסה בתורה- נקרא כסלו כס ל- ל"ו כיסוי ל"ו אור ונר ומאורות נתגלה ההארה בחדש הזה וכו'". עכ"ל.

נמצא כי בהדלקת נרות חנוכה מתעורר ומאיר האור הגנוז, אותו אור המאיר לבני הזוג – קוב"ה ועם ישראל, ועל ידי זה מתברר כי לא גירש הקב"ה את עם ישראל.

מעתה מובן היטב מדוע מצינו רק אצל מצות הדלקת נרות חנוכה שהרבו להדר בה, כי מצוה זו מוכיחה על הנישואין בין קוב"ה לעם ישראל, ושח"ו לא גירש אותם, ודרך הנשואים זה לזה, להדר ולהוסיף יותר מהתחייבותם לבן הזוג.

בזה נבוא וניישב את שאלת רבי חיים פאלאגני ז"י"ע בחיבורו רוח חיים ששואל, מדוע נקבע חג החנוכה דוקא בתאריך כ"ה לחודש, זמן שהלבנה מתמעטת והולכת, והלוא לכאורה כיון שכנסת ישראל נמשלו ללבנה, היה להם לחכמים לקבוע את חנוכה לזמן שהלבנה מתמלאת והולכת, כסימנא מילתא וכדרישה לטובה לכנסת ישראל.

על הפסוק בפרשת בראשית (פרק א' פסוק ד'): "וירא אלהים את האור כי טוב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך". מביא רש"י את דברי המדרש: "ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבא".

מתבאר לנו בזה שישנו סוג של אור שאינו ממין האור כפי שאנו מכירים אותו בעולמנו, אור שנגנו הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא.

ואומר על כך המדרש (בר"ר ג, ד): "רבי שמעון בן יהוצדק שאל לרבי שמואל בר נחמן: מפני ששמעתי עליך שאתה בעל אגדה מהיכן נבראת אורה? אמר לו, מלמד שנתעטף בה הקב"ה כשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו. אמרה ליה בלחישה. אמר ליה: מקרא מלא הוא (תהילים ק"ד, ב'), "עוטה אור כשלמה" ואת אמרת לי בלחישה? אתמהא? אמר לו: כשם ששמעתי בלחישה כך אמרתי לך בלחישה. אמר רבי ברכיה: אילולי שדרשה רבי יצחק ברבים לא היה אפשר לאומרה".

וכבר מתקשה על דברי המדרש הגאון רבי אליהו דסלר זצוק"ל בספרו מכתב מאליהו (ח"ג עמ' 268): "אור פירושו גילוי, שמסתלק החושך וההסתר מלב האדם ומתגלה ללבו הכרת השיי"ת, וזוהי תכלית הבריאה. ויש להבין מהי בחינת האור שדימו כאן ללבישת השמלה הרי זוהי בחינת כסוי שהיא היפך הגילוי. משמע מכאן שיש באור עצמו ג"כ בחינת בסתר וצ"ע איך נוכל להבין דבר זה ומה הסוד הכמוס בו". (ועיין בהמשך דבריו בהשיבו על שאלה זו).

דבר מתמיה נוסף מצינו, בענין דין הדלקת נרות חנוכה, שרק אצל מצוה זו קיים דין "מהדרין" שמתבטא בהדלקת נרות כמספר בני הבית, "נר לכל אחד ואחד", וכן ב"מהדרין מן המהדרין", שמוסיף והולך במספר הנרות שמדליק. דבר שאין לו אח ורע בכל התורה. וצריך להבין הטעם לכך.

ונראה לומר, כי מצינו סתירה בפסוקים אם הקב"ה גירש את בני ישראל בזמן החורבן או לא, שבמקום אחד נאמר (ירמיה ג', א') "הן ישלח איש את אשתו והלכה מאיתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד וגו' נאום ה'". והיינו שהקב"ה גירש את בני ישראל. ואילו במקום אחר (שם נ', א') נאמר: "כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה", והיינו שלא גירש. וכבר עמד בזה הבני יששכר (מאמרי שבתות מאמר ז'), שבאמת לא גירש הקב"ה את עם

מה גם שרוב ככל חגי ומועדי ישראל נקבעו בעת שהלבנה במילואה, כמו: חג המצות, חג הסוכות, וחג הפורים. יעו"ש מה שתירץ בזה.

לפי דרכינו יתבאר, שכן הלבנה, רומזת לענייני הנישואין, שכן לבנה ראשי תיבות: "בתולה נשאת ליום הרביעי", לכן תיקנו שיהיה בזמן בו מתמעטת הלבנה, לעורר על חסרון מצב הנישואין בין הקב"ה לכנסת ישראל שאינו בגלוי.

בזה יבואר הטעם להדלקת נרות החנוכה בשמאל הפתח, וכמאמר הגמרא (שבת כב.): והילכתא משמאל כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. ע"כ. וזאת על פי מה שכתב בספה"ק ליקוטי תורה ושי"ס (פרשת עקב דף נד:): בשם מורו ורבו הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע לבאר נוסח התנאים כפי שמבואר בנחלת שבעה (סימן ח'): "אל יבריחו ואל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה". וז"ל: שמעתי משם רבינו ז"ל הבאתי דבר קדשו, רמו במצות מזוזה"ה אתוון ז"ה מזו"ה רמוז יחוד קוב"ה ושכינתיה, כטעם ואל יבריחו ואל יעלימו לא זה מזו ולא זו מזה. עכ"ל. כלומר, במצות מזוזה"ה רמוז מה שאנו כותבים בנוסח התנאים "ואל יעלימו לא זו מזה ולא זה מזו". והיינו אל החתן העליון הקב"ה שהוא בבחינת זה לשון זכר בהיותו משפיע, לא יעלים עינו מהשכינה שורש נשמות ישראל שהיא בבחינת זו. יעו"ש.

ולפי זה מבואר היטב הקשר בין נרות החנוכה למזוזה, אשר שניהם מסמלים דבר אחד – קשר הנישואין בין הקב"ה לעם ישראל.

עוד יבואר בזה, האריז"ל גילה לנו כי שמונת ימי החנוכה הוא תיקון ההוד, כמו שהובא בפרי עץ חיים (שער החנוכה פרק ד'): "לכן אנו אומרים על הניסים בברכת מודים, שהוא נגד ההוד". ובמקום אחר כתב (פרי עץ חיים שער הסליחות פרק ו'): "חנון הוא בחינת הוד". ע"כ. נמצא כי בחנוכה מתעורר גילוי מידת הרחמים של "וחנון".

"וחנון" עניינו מתנת חנם, כמאמרם ז"ל (במדב"ר יא, ו) על הכתוב (נשא ו, כ"ה): "ויחונך – במתנת חנם". כי כן דרכם של הנשואים לתת מתנות חנם אחד לשני.

נסיים בדברי קדשו של בעל מאור עיניים (פרשת מקץ), כי בכל שנה ושנה יש מפלת הרשעים של אומות העולם שונאי הדת, עד שיפלו ויתבטלו לגמרי, ויבוא משיח צדקנו במהרה, וזהו (תהילים קל"ב, י"ז): "ערכתני נר למשיח". מן נר חנוכה הוא הערכה שיבוא משיח צדקנו ויתבטלו כל הקליפות, וזה מה שאמרו (שבת כא.): עד דכליא ריגלא דתרמודאי.

והיינו, בחנוכה בו מתגלה כי הקב"ה לא גירש את עם ישראל, מתעורר שיתגלה אף בגלוי לפני כל העולם כולו, כי הקב"ה לא עזבנו וכנסת ישראל היא בת זוגו של בורא עולם.

טעם שסגולת נרות החנוכה להביא לתחיית המתים:

"הבני יששכר" (מאמרי חודש כסלו טבת מאמר ב' אות כ"א) מביא את דברי הזוה"ק (פרשת חיי שרה דף קלא.) שאומר: שאפילו אותם גופים שבאו לעולם להשלים את עצמם, ונכשלו בתפקידם ולא השלימו את עצמם, אולם אי יהיו זכאין, יזמין הקב"ה להשפיע עליהם רוח מאור הגנוז – ויקומו גם הם לתחיה. והקשה הבני יששכר, כיון שמדובר על גופות שלא תוקנו כראוי, היאך אומר "אי זכאין"? וביאר שכוונת "זכאין" למי שהדליק נר חנוכה, שמצות נר חנוכה היא הארת אור הגנוז, ולכן הגם שלא תיקנו את כל גופם כראוי, מכל מקום יושפע עליהם רוח חיים מן האור הגנוז האור כי טוב, ויקומו לתחיה. עכ"ד. וצריך להבין, מהי מעלת נרות חנוכה

אשר על ידם זוכים לקום לתחיית המתים (עיי בדברינו לפרשת אמור אות ע')?

אלא מחדש בספה"ק שפת אמת (חנוכה תרל"א), שכאשר אנו מדליקים נרות חנוכה, אני מדליקים בפועל את נרות המנורה שנגזרה לאחר חורבן בית מקדש ראשון. וז"ל: ובאמת הלא המשכן נגזר וכן המנורה וא"כ בימים האלו שהיתה ההדלקה אז עפ"י נס גם עתה היא דולקת. וכעין זה אמר א"י מו"ר זצלה"ה על נר מערבי כיון שדולק בנס, דולק גם עתה במקום שנגזר כנ"ל. עכ"ל.

ולפי זה יש לומר, כי לעתיד לבוא בעת תחיית המתים וגילוי המנורה שנעשתה על משה רבינו, לפתע יראו כי המנורה המשכיכה ודלקה גם בעת שנגזרה, ויתעוררו לשאול, כיצד דלקה המנורה? מי הדליקה? והתשובה תהיה, כי אותו פלוני שהדליק נרות חנוכה הדליק אף את נרות המנורה, ובזה יתעורר עליו זכות לקום בתחיית המתים.

טעם שחנוכה מסוגל לפקידת עקרות:

כתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש כסלו טבת): מרגלא בפומיה דרבנן רבותינו כת הקודמים, אשר בחנוכה יש מקום לעורר פקידת עקרים ועקרות כעין ראש השנה. הנה לדעתי עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל "זאת חנוכה". ע"כ.

ויש לתת טעם מדוע מסוגלים ימי החנוכה לפקידת עקרות, שכן כתב בספר תורת חיים (עמ"ס סנהדרין דף ק.ג), שעתיד הקב"ה להוציא נחל מבית קדשי הקדשים, שלא יהיה באותן המים שום תערובת מסטרא אחרא קליפות הטומאה, ועל ידי אותם מים יפקדו העקרות, כי חולי העקרות בא בסיבת מים הרעים, כמו שנאמר "וברך את לחמך ואת מימך" וסיפא דקרא "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך", משמע דהא בהא תליא. וזהו טעם שהסוטה אם לא נטמאה וטהורה היא, ונקתה ונזרעה זרע, שאם היתה עקרה נפקדת, לפי ששתתה מים הקדושים שנתקדשו בכיור. יעו"ש כל דבריו.

ויבואר היטב על פי דברי הבן איש חי (שנה א' פרשת וישב סעיף ב') וז"ל: אע"ג דבנרות שבת נוסח הברכה הוא "להדליק נר של שבת", בנרות של חנוכה מברכין "להדליק נר חנוכה", ואין אומרים "של", כדי שיכוין המברך ברי"ת נח"ל שהוא שם קדוש הרמוז ברי"ת "נוצר חסד לאלפים" וברי"ת פסוק "נפשינו חתה לה", שגם הם ניצלו בשביל שבטחו בהשי"ת וציפו לישועתו, ואמרת בס"ד דלכן היה הנס בחודש כסליו דהראש וסופו כ"ו מספר שם הוי"ה, ואותיות הנשואים באמצע הם רי"ת לפורקנך סברית יהו"ה, שהוא תרגום של פסוק לישועתך קויתי ה'. ע"כ. נמצא כי בהדלקת נרות חנוכה מעוררים שם קדוש הנקרא "נחל", ויש לומר, שנקרא כן מפני שבכוחו להשפיע מים קדושים ללא חלק הסטרא אחרא, ומחמת כן זוכות אותן נשים עקרות שמחלתן נובעת מאוותם מים הרעים, להיפקד בזרע של קיימא.

טעם נוסף, כי פעמים משמים מעכבים מלתת בנים, מכיון שעתידים לחטוא בגלל חינוך לא טוב של ההורים וכדומה, ובגלל מעשיו העתידיים נמנע ממנו פרי בטן (וכמו שמסופר על הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל שהגיע לפני החפץ חיים, וביקש ממנו ברכה לעוד בנים, מכיון שיש לו רק בן ובת. ענה לו החפץ חיים, שבדור כמו שלנו, לא מתפללים על עוד בנים, כיון שאי אפשר לדעת מה עתיד לצאת מהם). אולם על נרות חנוכה נאמר (שבת כג.): הרגיל בנר חנוכה הויין ליה בנים תלמידי חכמים. ולא שייך עוד החשש שמא יצאו לו בנים שאינם טובים, ושוב ראוי הוא לילדים.